

Sürdürülebilirliğin Raporlanması ve Sürdürülebilirlik Performansının Ölçülmesi: Vestel Örneği

Merve Aksay¹

Özet

Geçmişten bugüne kadar işletmeler ekonomik, çevresel ve sosyal unsurlarındaki faaliyetleri raporlamak ve rakip firmalar ile rekabet avantajı sağlamak amacıyla sürdürülebilirlik raporlarına ihtiyaç duymaktadır. Bu raporlar işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarından ortaya çıkmaktadır. İşletmelerin bir faaliyet dönemi boyunca gerçekleştirdikleri faaliyetlerin amaç ve sonuçları sürdürülebilirlik raporlarında belirtilmektedir. Aynı zamanda, sürdürülebilirlik raporlarında işletmelerin güçlü ve zayıf tarafları, fırsat ve tehdit unsurları hakkında bilgi edinilmekte ve bunların değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Sürdürülebilirlik raporlarında işletmelerin risk unsurları belirlenmekte ve yatırımcı kurumlara riskler hakkında bilgi verilmektedir. Bu sayede yatırımcıların doğru bilgiye ulaşması sağlanmakta ve işletmeler hakkında yatırımcıların doğru karar vermelerine yardımcı olunmaktadır. Böylece hem yatırımcılar hem de ülke ekonomisi bu durumdan olumlu yönde etkilenecektir.

Bu çalışmada örnek firma olarak Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi'nde faaliyet gösteren Vestel belirlenmiştir. Araştırma kapsamında Vestel A.Ş. firmasının 2000, 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait yayınlanmış olan sürdürülebilirlik faaliyet raporları incelenmiştir. Araştırma kapsamındaki veriler içerik analizi yardımıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda Vestel firmasının dört yıllık sürdürülebilirlik faaliyet raporları analiz edilmiş ve sonuçları yorumlanmıştır.

¹ Dr., mervetayman.07@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2016-5729

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik kavramı, gelecekteki insanların ihtiyaçlarının karşılanması ve bugünün insanların ihtiyaçlarının giderilmesi için gösterilen çaba olarak tanımlanmıştır. Söz konusu kavram çevresel faktörlerin korunması olarak algılansa da hem ekonomik hem de sosyal faktörleri kapsamına almaktadır. İşletmelerdeki muhasebe ve finansal bilgiler kullanılarak işletme performans ve faaliyetlerin ekonomik, çevresel ve sosyal olarak değerlendirilmesi gerektiği amacı ile sürdürülebilirlik kavramı önem kazanmıştır. Bu kavram işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarının ortaya çıkartılıp değerlendirildiği bir süreçtir. Ayrıca sürdürülebilirlik raporları işletmelerin bugünkü ve gelecekteki faaliyetleri hakkında yatırımcılarına ve paydaşlarına fikir vermektedir. İşletmelerin cari dönemdeki kâr zarar durumları ya da gelecekteki finansal durumu hakkında bilgi edinilmesine yardımcı olmaktadır.

Çalışmanın amacı, Vestel A.Ş.'nin sürdürülebilirlik raporları aracılığıyla sürdürülebilirlik performansını ölçmek ve çıkan sonuçları değerlendirip yorumlamaktır. Firmanın sürdürülebilirlik performansını ölçmek için içerik analizi kullanılmıştır. Vestel firmasının 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporlarındaki ekonomik, sosyal ve çevresel faktörler incelenmiştir. GRI Endeksi'nde yer alan 47 unsur baz alınarak söz konusu firmanın performansı ölçülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde söz konusu firma hakkında bilgi sahibi olmak isteyen yatırımcılar ve paydaşlar yapacakları yatırımlar ve alacakları kararlar ile ilgili fikir sahibi olabilmektedir. Bu çalışmanın ileride yapılacak olan araştırmalara referans olabileceği düşünülmektedir.

1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

Sürdürülebilirlik kelimesi birçok farklı çalışmaya konu olmuş ve birtakım disiplinler tarafından ilgi görmüştür. Bu kavram ile ilgili birçok araştırmacı ve kurum tarafından farklı tanımlamalar mevcuttur. Literatürde bu kavram ile ilgili 300'ü aşkın tanım bulunmaktadır (Schaltegger, 2013:219).

Sürdürülebilirlik kavramı kelime anlamı itibarıyla sürekli olma, devamlılık arz etme ve daimi olma şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı zamanda bu kavram kişilerin dışsal unsurlara ne ölçüde bağlı olduğunu yansıtmaktadır. Çünkü kişinin iradesinin objektif ve bağımsız olabileceği gibi tüm şartlar yerine getirilse de kişi iradesinin bu yönde oluşmasına dayanmaktadır (Saban vd. 2017:103).

Sürdürülebilirlik kavramı dünyada ilk kez 1960'lı yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavram İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ekolojik düzenin bozulması ile kalkınma ve çevre arasındaki bağı kuvvetlendirmek amacı

ile önemli hale gelmiştir. Sürdürülebilirlik kelimesi işletmeler açısından bakıldığında ekonomik, çevresel ve sosyal unsurların aynı anda aktif işlemesi bakımından kullanılabilir hale gelmiştir. İşletmeler sürdürülebilirlik eylemi sayesinde sadece yatırımcılarına ve ortaklarına karşı değil tüm paydaşlarına karşı eşit şekilde sorumluluk göstermektedir. Aynı zamanda yönetim politikalarında sürdürülebilirlik kavramını etkin olarak kullanmaktadır (Şahin ve Çankaya: 2018:118).

Sürdürülebilirlik kavramı özellikle 1980’li yıllardan sonra araştırmaya başlanmıştır. Şirketlerin büyümesi ve sorumluluklarının artması sürdürülebilirlik eyleminin önemini arttırmıştır. 1987 yılında Brundtland tarafından yayınlanan rapordan sonra sürdürülebilirlik kelime anlamı itibariyle hızlı bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır (Agudelo vd. 2019:23-24).

Sürdürülebilirlik unsuru insanların hayatında devamlılık yaratırken ürünler için çeşitlilik ve süreklilik sağlamaktadır. Bu kavram günümüzdeki toplumların gereksinimleri karşılanırken aynı zamanda gelecek toplumların gereksinimlerinin sağlanması konusunda fayda sağlamaktadır (Eşkin, 2019).

Dünyadaki nesnelere veya varlıkların sürdürülebilir olduğundan bahsedilebilmesi için onun bugünkü devamlılığını sağlıyor olması gerekmektedir. Sürdürülebilirlik eyleminde amaç gelecek nesillere ekonomik, çevresel ve sosyal unsurların devamlılığını sağlayarak yaşanabilir bir dünya bırakmaktır (Bitik, 2018).

Geçmişten günümüze kadarki süreçte sürdürülebilirlik ile ilgili yapılan en önemli çalışma Marrewijk ve Werre (2003)’nin ortaya koyduğu araştırmada yer almıştır. Bu araştırmaya göre sürdürülebilirlik kavramı farklı renk ve seviyeler ile ifade edilmiştir. Böylece sürdürülebilirlik eyleminin aşamaları kategorilendirilmiştir. Araştırmaya göre ‘Kurumsal Sürdürülebilirlik Öncesi’ kırmızı renk ile gösterilmiştir. Bu alan hevesiz dönem olarak nitelendirilmiştir. ‘Uyumlu Odaklı’ bölüm ise mavi ile adlandırılmıştır. Bu kısım refah seviyesinin yükseltilmesi için çaba gösterilen bölümdür. ‘Kâr Odaklılık’ bölümü turuncu renk ile gösterilmiştir. Bu bölüm saygınlığı arttırmak amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmanın ‘İlgi Odaklı’ kısmı yeşil renk ile ifade edilirken ‘Sinerji Odaklılık’ kısmı sarı renk ile gösterilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlardan bahsedilmektedir. ‘Bütünsel’ bölüm ise turkuaz renk ile gösterilmektedir (Marrewijk ve Werre, 2003:112).

Ayrıca sürdürülebilirlik eylemi, şirketlerin iş etiğine uygun olarak kaynakların etkin kullanılması ile insanların refah seviyesini arttırmaya

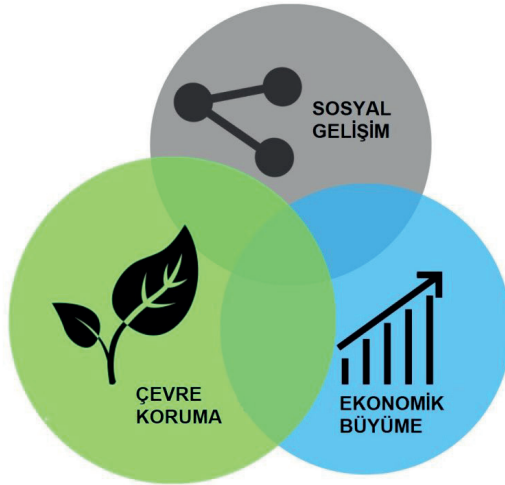
yönelik gerçekleştirilen kavram olarak tanımlanmaktadır (Kotler ve Lee, 2008:3).

Sürdürülebilirlik faaliyetinin şirketler ve kişiler tarafından ortaya çıkartılması ve kullanılması için bu faaliyetin izlenebilir ve ölçülebilirlik özelliği göstermesi gerekmektedir. Bu nedenle sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanması ve yayınlanması zorunlu hale gelmiştir. Sürdürülebilirlik raporlarında işletmelerin finansal ve finansal olmayan işlemleri raporlanmaktadır. Sürdürülebilirliğin raporlanması işlemi iyi bir şekilde anlamak için bunun ne olması gerektiğinin yanı sıra neyi içermediğini de bilmek gerekmektedir. Örneğin bu raporlar bir ihalede veya toplantıda rapor olarak kullanılmamaktadır. Söz konusu raporun belirli bir kapsamda ve detayda hazırlanması gibi bir zorunluluk yoktur. Raporda dikkat edilmesi gereken unsur, ilgili işletmeye ait bilgilerin yer alması ve bilgilerin tarafsız olarak açıklanmasıdır (Şahin ve Çankaya, 2018:18).

Sürdürülebilir işletmeler insanların yaşadığı çevreyi korumakla birlikte pay sahiplerine kâr elde ettirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede hem çevresel faktörler korunacak hem de işletmenin hisse sahipleri kazanç sağlayacaktır (Salvioni vd. 2016:1).

1.1. Sürdürülebilirliğin Bileşenleri

Sürdürülebilirlik faaliyeti üç aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar sosyal gelişim, ekonomik büyüme ve çevre koruma faaliyetleridir.

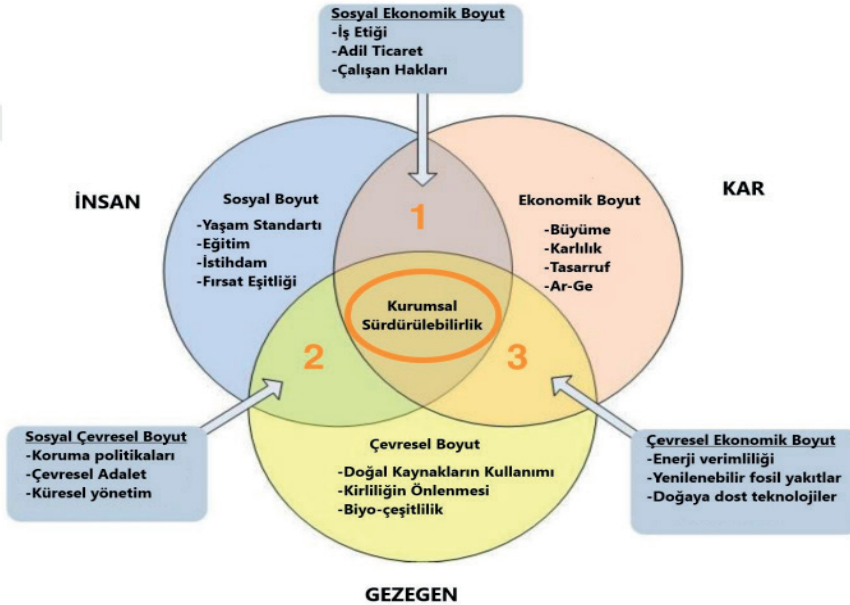

Şekil 1. Sürdürülebilirlik Bileşenlerinin Gösterimi

Sosyal gelişim unsuru; sürdürülebilirlik, hayat, eğitim ve sağlık sistemlerinin bütün insanlar için aynı oranda ve eşit bir şekilde oluşması gerektiğini açıklamaktadır. Ekonomik büyüme unsuru, çevre koşullarına herhangi bir zarar vermeden tüm insanların ekonomik koşullarını refaha çıkarmayı amaçlamaktadır. Çevre koruma unsuru ise, sürdürülebilirlik faaliyetini esas alarak doğadaki tüm varlıkların tükenebilir olduğunu ve bunların verimli kullanılması gerektiğini açıklamaktadır (Eşkin, 2019).

Ekonomik sürdürülebilirlik insan ihtiyaçlarının maksimum düzeyde karşılanması, ürün ve hizmetlerden yüksek verim elde edilmesi, işletmelerdeki kaynakların etkin ve verimli kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Godard, 2010:69). Sosyal sürdürülebilirlik kavramı işletmelerin hissedarları ile ilgili ilişkilerinin olumlu yönde ilerlemesi ve hissedarların tüm ihtiyaçlarının karşılanması sonucunda işletmeye olan güvenlerini arttırmayı amaçlamaktadır (Baumgartner ve Ebner, 2010:80).

Çevresel sürdürülebilirlik kavramı işletmelerin faaliyetlerden elde ettikleri sonuçların çevresel etkilerini ortaya koymaktadır. Çevresel sürdürülebilirlik genellikle iklim değişiklikleri, enerji ve kullanımı, insan yaşam alanları gibi konulara değinmektedir (Moldan vd. 2012:6).

Şekil 2. Sürdürülebilirliğin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Bakımdan Etkileşimi

Kaynak: Rodriguez, S. I., Roman, M. S., Sturbahn, S. C., & Terry, E. H. (2002).

Sustainability assessment and reporting for the University of Michigan's Ann Arbor Campus. Center for Sustainable Systems, Report No. CSS02-04. University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.

İşletmeler sürdürülebilirlik raporlarında uzun vadeli amaç ve hedeflerini yatırımcılarına ve pay sahiplerine aktarmaktadır. Bu raporlar işletmelerin bugünkü ve gelecek dönemdeki faaliyetleri ile ilgili işlemleri yansıtmaktadır. Aynı zamanda sürdürülebilirlik raporları işletmelerin fırsat ve riskler, güçlü ve zayıf yönlerin, faaliyetler ile ilgili amaçların belirlenmesine yönelik çalışmalarını göstermektedir. Bu durum aynı sektörde faaliyet gösteren işletmeler ile söz konusu işletmenin karşılaştırılabilmesini ve itibarının artmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca bu raporlar risklerin ortaya çıkartılıp yönetilmesine ve gerekli tedbirlerin alınmasına yardımcı olmaktadır. Kısaca bu raporlar soyut haldeki işlemlerin somut hale gelmesine yardımcı olmaktadır (Aksoy, 2019:326).

1.2.Sürdürülebilir Kalkınma ve İlkeleri

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, yürürlükteki kalkınma ilkeleri kullanılarak bugünkü şartların sağlanmasıyla ekonomik refah seviyesinin artırılması olarak tanımlanmaktadır. Fakat bu tanımla milli gelir arttırmaya çalışılırken gelecek dönemdeki insan hayatı yok sayılmıştır. Çünkü doğal kaynaklar gereksiz yere ve bilinçsizce kullanılmakta ve şehirleşme giderek hız kazanmaktadır. Bu olumsuzlukların giderilmesi için sürdürülebilir kalkınma bünyesinde yeşil büyüme faaliyeti oluşturulmuştur. Yeşil büyüme kavramı çevresel, ekonomik ve sosyal olumsuzlukların giderilmesi için ortaya çıkmıştır. Yeşil büyüme faaliyetinde ekonominin güçleneceği, fakirlerin en az sayıya indirileceği ve insanların gelirlerinin arttırılacağı düşünülmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024).

1.3.Sürdürülebilirlik Muhasebesi

Günümüzde tek tip sürdürülebilirlik raporlamasından söz edilemez. İşletmeler kendi faaliyetleri doğrultusunda belirli aralıklar ile istedikleri şekilde raporlama yapabilmektedir. Ancak tüm dünyada kabul gören ve ülkemizde de yaygın olarak kullanılan sürdürülebilirlik raporlama standardı bulunmaktadır. Bu standart Küresel Raporlama Girişimi Rehberi (GRI)'dir. Küresel çapta herkes tarafından kullanılan bu rehber entegre raporlama olarak da adlandırılmaktadır. Entegre raporlama işletmelerin finansal ve finansal olmayan işlemlerini kapsamaktadır. Sürdürülebilirlik ile ilgili işlemlerin muhasebeleştirilmesi 1930'lu yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'ndeki hatalı ve hileli işlemlerden kaynakların kaoslar sebebiyle zorunlu hale gelmiştir. Sürdürülebilirliğin muhasebesi, işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel işlemleriyle ilgili unsurların kayıt altına alınması ve analiz edilip raporlanmasını sağlayan muhasebe alt dalıdır. Diğer muhasebe türlerinde olduğu gibi sürdürülebilirlik muhasebesi de işletme üst yönetimine bilgi

vermekle görevlidir. Aynı zamanda sürdürülebilirlik muhasebesi işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarını bir araya getirerek bunları yorumlamak ile görevlidir. Sürdürülebilirlik muhasebesinde işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarının ortaya çıkartılıp analiz edilerek değerlendirilmesi temel olarak amaçlanmaktadır. Böylece işletmelerin faaliyetler ile ilgili işlemlerindeki usulsüzlükler en aza indirilecektir. Burada amaç, işletmelerin yatırımcı ve paydaşlarına doğru ve güvenilir bilginin ulaştırılmasıdır (Hernadi, 2012:27).

Sürdürülebilirlik muhasebesinin temel amacı, işletmelerin faaliyet yılı boyunca oluşturdukları ekonomik, sosyal ve çevresel unsurların değerlendirilip ölçülmesidir. Bu sebeple işletmelerin söz konusu unsurlarını herkese açık olarak yayınlamış olmaları son derece önemlidir (Tüm, 2014:71).

Schaltegger ve Burritt'e göre sürdürülebilirlik muhasebesi öncelikle çevresel ve sosyal unsurların finansal etkilerini incelemektedir. Daha sonra ekonomik, sosyal ve çevresel unsurların etkilerini ortaya çıkartarak işletmelerde oluşan yansımaları değerlendirmektedir (Schaltegger ve Burritt, 2010:377).

Sürdürülebilir raporlama işletmelerin kaliteli bilgiye ulaşmaları ve muhasebe bilgilerinin doğru ve güvenilir bilgilerden oluşmasını sağlamaktadır. Sürdürülebilir raporlama sayesinde işletmelerin sürdürülebilir muhasebeyi etkin kullandıkları görülmektedir. Böylece hem yatırımcılara hem de paydaşlara güvenilir bilgi aktarılabilir ve işletmenin itibarı artacaktır. Sürdürülebilirliğin raporlanmasında muhasebenin rolü, satın almadaki politika ve standartları belirlemektir. Ayrıca yönetimde tedarik zincirinin etkin çalışmasını sağlamaktadır. Bunun yanı sıra ortakların doğru ve güvenilir bilgi setine ulaşip işletme hakkında gerekli bilgileri elde etmelerine yardımcı olmaktadır (Altınay, 2016:60).

Sürdürülebilirlik muhasebesi de genel muhasebe gibi işletmenin üst yönetimine bilgi vermekle görevlidir. Şirketlerin çevresel, sosyal ve ekonomik unsurları ile ilgili bilgileri toplayıp bunları analiz edip değerlendirmek sürdürülebilir muhasebenin bir başka görevidir. Sürdürülebilir muhasebe genellikle çevre muhasebesinin bir ürünüdür (Lamberton, 2005:7-26).

1.4. Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları

Sürdürülebilir muhasebe standartları ilk kez 2011 yılında oluşturulmuştur. Bu standartlar Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu tarafından finansal olmayan bilgilerinde önemli olduğu düşünülerek oluşturulmuştur. Bu kurul tarafından yayınlanan standartlar Amerika Birleşik Devletleri Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'nun istediği zorunlu evraklardaki

bilgileri açıklamak amacıyla yayınlanmıştır. Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu kâr amacı gütmeyen bağımsız olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Kurul tarafından yayınlanmış standartlar bütün yatırımcılar tarafından uygulanabilmektedir. Ayrıca standartlar kolaylıkla doğrulanabilir ve tarafsız olmayı desteklemektedir (Akarçay, 2014:4).

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİN RAPORLANMASI

2.1.Sürdürülebilirlik Raporlaması

Sürdürülebilirlik raporları işletme içindeki iç ve dış menfaat sahiplerine ekonomik, çevresel, sosyal unsurlar hakkında bilgi toplayıp, toplanan bilgileri değerlendirip halka arz edilen raporlardır. Sürdürülebilir raporlamanın amacı (Saban vd. 2017:105):

- İşletme performansının iç ve dış yatırımcılarla paylaşılmasını ve kıyaslanmasını sağlamak,
- İşletmelerin sürdürülebilir eylemler ile ilgili beklentilerinden nasıl etkilendiğini ortaya çıkartmak,
- Sürdürülebilir performansın yasa, kanun ve yönetmelikler ile kıyaslanıp değerlendirilmesini sağlamaktır.

Sürdürülebilirliğin raporlanması işletmelerin itibarının artmasına, müşterilerin işletmeye olan güvenlerinin artmasına ve etkin bir risk yönetiminin oluşmasına katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda sürdürülebilir raporlama sayesinde işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarıyla ilgili ürün ve hizmetleri belirlenmektedir (Herzig ve Schaltegger, 2006:302). GRI Raporlarında yer alan ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlar işletmelerin faaliyetleri ile ilgili performanslarını değerlendirmelerine katkı sağlamaktadır. GRI Raporundaki ekonomik unsurlar işletme ortaklarının pay dağılımları ve işletmenin ekonomik durumu hakkında bilgi vermektedir. Çevre ile ilgili unsurlar işletmelerin faaliyetlerini gerçekleştirirken ki hava, su ve toprakla ilgili bilgiler vermektedir. Sosyal unsurlar ise, işletmelerin sosyal faaliyet ve ilişkileri hakkında bilgilere yer vermektedir (Karadeniz ve Uzpak, 2020:496).

Tablo 1. GRI Kılavuzunda Yer Alan Kategori ve Unsurlar

<p>Ekonomik Unsurlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik performans • Piyasa varlığı • Dolaylı ekonomik etkiler • Satın alma uygulamaları
<p>Çevresel Unsurlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Malzemeler • Enerji • Su • Biyolojik çeşitlilik • Emisyonlar • Atık sular ve atıklar • Ürün ve hizmetler • Uyum • Nakliye • Genel • Tedarikçinin çevresel bakımdan değerlendirilmesi <p>Sosyal Unsurlar</p> <p>İşgücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş</p> <ul style="list-style-type: none"> • İstihdam • İşgücü/Yönetim ilişkileri • İş sağlığı ve güvenliği • Eğitim ve öğretim • Çeşitlilik ve fırsat eşitliği • Kadın ve erkek için eşit ücret • Tedarikçinin işgücü uygulamaları bakımından değerlendirilmesi • İşgücü uygulamaları • Şikâyet mekanizması <p>İnsan Hakları</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yatırım • Ayrımcılığın önlenmesi • Örgütlenme ve toplu sözleşme hakkı • Çocuk işçiler • Zorla veya cebren çalıştırma • Güvenlik uygulamaları • Yerli halkların hakları • Değerlendirme • Tedarikçilerin insan hakları bakımından değerlendirilmesi • İnsan hakları şikâyet mekanizması <p>Toplum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerel toplumlar • Yolsuzlukla mücadele • Kamu politikası • Rekabete aykırı davranış • Uyum • Tedarikçilerin, toplum üzerindeki etkileri bakımından değerlendirilmesi • Toplum üzerindeki etkilere ilişkin şikâyet mekanizması <p>Ürün Sorumluluğu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Müşteri sağlığı ve güvenliği • Ürün ve hizmet etiketlemesi • Pazarlama İletişimi • Müşteri gizliliği • Uyum Çevresel şikâyet mekanizmaları

Kaynak: (Karadeniz ve Urpak, 2020:497)

2.2.Sürdürülebilir Raporlama Nasıl Olmalıdır?

Sürdürülebilir raporlama işletmelerin ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarının yansıtıldığı ‘Üç Boyutlu Model’ olarak ifade edilmektedir. Bu model sayesinde işletmeler tüm boyutları aynı anda açıklama imkanı bulmaktadır. İşletmelerin hazırlamış oldukları sürdürülebilir raporlar tüketilen kaynakların yerine konması gerektiği düşüncesi ile hazırlanmalıdır. İşletmelerin faaliyetlerini yerine getirirken kullanmış oldukları kaynakların ilerideki nesillerinde kullanabilmesi için sürdürülebilir olması gerekmektedir. Ayrıca kullanılan kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması son derece önemlilik arz etmektedir (Yanık ve Türker, 2012:288-299).

2.3. Türkiye’de Sürdürülebilirliğin Raporlanması

Ülkemizde ilk kez sürdürülebilirlik raporlaması 2002 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi’nde Türkiye Ulusal Raporunda ele alınmıştır. Türkiye Ulusal Raporunda sürdürülebilirlik iki kısımda ele alınmıştır. Raporda firmaların kurum içi ve kurum dışı faaliyet ve uygulamalarında sürdürülebilirlik kavramına değinilmiştir. Söz konusu raporda sürdürülebilirlik ile ilgili bilgi ve iletişime açık olmak, toplumsal sorunların çözümüne odaklanmak ve toplumsal konularda yasalara duyarlı olmak konularına değinilmiştir (Başar, 2006:218).

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1.Araştırmanın Amacı ve Önemi

Şirketler özellikle 2002 yılından itibaren ortaya çıkmış olan sürdürülebilirlik raporlarını hazırlamaya özen göstermiştir. Şirketlerin faaliyette bulunduğu dönemde ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarının aynı anda bilgi kullanıcılarına sunma imkanı sağlayan belge sürdürülebilirlik raporlarıdır. Bu raporların şekli ve nasıl olması gerektiği tamamen şirket tercihinin bırakılmıştır. Aynı zamanda şirketlerin bu raporu hazırlama gibi bir zorunluluğu yoktur.

Çalışmanın amacı, Borsa İstanbul’da işlem gören Vestel A.Ş.’nin yayınlamış olduğu 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporlarını incelemek ve yorumlamaktır. Firmanın geçmiş dört yıla ait sürdürülebilirlik raporları incelenerek firmanın sürdürülebilir performansı hakkında bilgi edinmek amaçlanmıştır. Bu çalışma sayesinde firmalar Vestel A.Ş. hakkında bilgi sahibi olabilecek ve kendi performansları ile söz konusu firmanın performansını karşılaştırma imkanı bulabilecektir.

3.2.Araştırmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamı, Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi'nde yer alan Vestel firmasının 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait yayınlanmış olan sürdürülebilirlik raporlarıdır. Firma olarak Vestel A.Ş. tercih edilmesinin sebebi, yıllardır sürdürülebilirlik raporu hazırlamış olması ve bunu başarılı bir şekilde devam ettirmesidir. Firmanın dört yıllık sürdürülebilirlik raporu verileri GRI-G4 raporlama ilkelerindeki bilgiler neticesinde Türkçedeki verileri dikkate alınarak araştırmanın kapsamına eklenmiştir.

3.3. Araştırmanın Verileri

Araştırma kapsamındaki firmaya ait veriler firmanın web sitesi üzerinden elde edilmiştir. Vestel A.Ş.'nin yayınlamış olduğu raporlardaki bilgiler esas alınmıştır (Vestel Yatırım İlişkileri, 2024).

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada firmanın sürdürülebilirlik raporları incelenerek sürdürülebilir performansını ortaya çıkartmak için bilgiler içerik analizi yapılarak puanlanmıştır. Vestel A.Ş.'nin verileri GRI-G4 çerçevesindeki ekonomik, sosyal ve çevresel göstergeler ile puanlandırılıp yorumlanmıştır. GRI-G4 çerçevesinde ele alınan ilk gösterge ekonomik göstergelerdir. Ekonomik göstergeler dört unsurdan oluşmaktadır. Bu göstergeler EC1, EC2, EC3 ve EC4 olarak adlandırılmıştır. Çevresel göstergeler 12 ana göstergeden oluşmaktadır. Bu göstergeler EN1'den EN12'ye kadar kategorilendirilmiştir.

Sosyal göstergeler ise dört ana kategoriden oluşmaktadır. Bu ana kategoriler İşgücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş, İnsan Hakları, Toplum, Ürün Sorumluluğudur. Bu kategoriler kendi içerisinde alt göstergelere ayrılmıştır. İşgücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş kategorisi kendi içinde 9 göstergeden oluşmaktadır. İnsan Hakları kategorisi kendi içerisinde 10 göstergeden oluşmaktadır. Toplum kategorisi 7 göstergeden oluşurken Ürün Sorumluluğu kategorisi ise, 5 göstergeden oluşmaktadır. Çalışmada toplam 47 unsur baz alınmıştır. Vestel firması ekonomik, sosyal, çevresel unsurları barındıran toplam 47 unsur üzerinden puanlandırılmıştır.

3.5.Araştırmanın Kısıtları

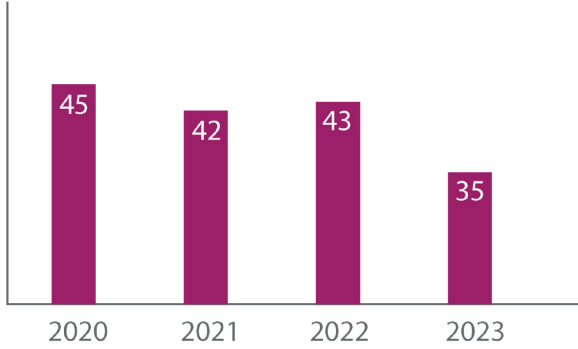
İçerik analizleri genellikle kişiye özgü çalışmalar olup farklı zamanda ve farklı kişiler tarafından yapılmakta ve benzer sonuçlar elde edilmesi sebebiyle eleştirilmektedir. Ayrıca çalışmada Vestel firmasının 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarına ait raporları GRI endeksinde yer alan 47 unsur baz alınarak yorumlanması da en önemli kısıttır.

3.6.Araştırmanın Bulguları

Araştırma kapsamında yer alan Vestel A.Ş.’nin 4 yıllık sürdürülebilirlik raporları GRI endeksinde yer alan 47 unsura bakılarak yorumlanmıştır. Endekste yer alan unsurların firmanın raporlarında var olup olmadığına dair değerlendirmeler yapılmıştır.

Firmanın GRI endeksinde yer alan ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere 47 unsur bazında değerlendirildiği tablo aşağıda yer almaktadır. Bu tabloda firmanın 47 unsura raporlarında yer verme derecesi gösterilmiştir.

Tablo 1. GRI Endeksi Sonuçları

Vestel A.Ş.’nin 4 yılı ait sürdürülebilirlik raporu sonuçlarında ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlara değinme oranı 2020 yılında en yüksek seviyededir. 2020 yılında bu unsurlardan ‘çevresel şikayet unsuru’ ve ‘rekabete aykırı davranış unsuru’ haricindeki tüm detaylara değinilmiştir. 2020 yılına ait raporda genellikle COVID 19 döneminde yaşanan gelişmeler ve detaylara ağırlık verilmiştir. Küresel salgının getirmiş olduğu sorunlar ve bunlarla baş edebilme durumları öne çıkmaktadır. Firmanın küresel salgınla mücadelede sağlık çalışanlarına vermiş olduğu destek ve toplumun ihtiyaç duyduğu ürünleri pazarlama kaygısı ayrıntılı olarak incelenmiştir. Aynı zamanda firmanın 2020 yılında geçmiş yıllara ait ekonomik kârlılık oranlarındaki artış ve hedeflerine ulaşma durumundan bahsedilmiştir. Raporun anlatım şekli yalın ve anlaşılır şekildedir. Ayrıca 2020 yılı faaliyet raporu bağımsız denetim incelemesinden başarılı şekilde geçmiştir.

Vestel firmasının 2021 yılı sürdürülebilirlik raporunda endekste yer alan 47 unsurdan 42 tanesine değindiği görülmektedir. Firma 2021 yılında COVID 19 salgını etkilerini başarılı olarak atlatmış ve satış miktarı

hedeflerine ulaşmıştır. Firmanın ekonomik göstergelerinde net satışların, kârlılık oranlarının arttığı saptanmıştır. Ayrıca bu yıla ait raporda geçmiş yıl verilerine yer verildiği ve rapor dilinin açık ve anlaşılır olduğu görülmektedir. Aynı zamanda 2021 yılı raporu bağımsız denetçi kontrolünden geçmiştir. Firmanın bağımsız denetim faaliyetine gereken önemi verdiği anlaşılmaktadır.

Firmanın 2022 yılı sürdürülebilirlik raporunda GRI endeksinde yer alan ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlardan 43 tanesine yer verdiği görülmektedir. Araştırma kapsamındaki dört yıl baz alındığında 2022 yılında genel olarak endeksteeki göstergelere değinilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu yılda diğer yıllara göre geçmiş yıl verilerine yer verilmediği görülmektedir. Raporda sadece 2022 yılına ait bilgiler ve göstergeler yer almaktadır. Bu sebeple geçmiş yıllara ait performans karşılaştırılmasına değinilmemiştir. Ayrıca raporda finansal göstergeler ve bağımsız denetim raporu ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Firmanın 2023 yılı faaliyet raporuna bakıldığında diğer yıllara göre endeks unsurlarına daha az yer verdiği görülmektedir. Raporda 35 unsura değinilmiştir. 2023 yılı raporunda geçmiş yıl göstergeleri ile ilgili karşılaştırmalar üzerinde durulmuştur. Söz konusu dört yıla ait ekonomik hedeflerin en üst seviyesine çıkılmıştır. 2022 yılında brüt satış gelirleri 36 milyon TL iken bu rakam 2023 yılında 44.700 milyon TL'ye yükselmiştir. Firmanın çalışan sayısı her geçen yıl artarken 2022 yılında 19.119 olan sayı 2023 yılında 19.304 olmuştur.

Vestel firmasının 4 yıl baz alınarak incelenen raporlarında sera gazı kullanım yoğunluğunun her yıl giderek azaldığı görülmüştür. Bu veriler 2023 yılı sürdürülebilirlik raporunda yer almaktadır. Sera gazı kullanım yoğunluğu 2020 yılında 43.52 ton iken 2021 yılında 41.87 ton, 2022 yılında 37.33 ton olurken 2023 yılında 34.00 ton olmuştur.

4 yıla ait sürdürülebilirlik raporları incelendiğinde firmanın enerji verimliliğine vermiş olduğu önem ortaya çıkmaktadır. Vestel firması üretmiş olduğu her ürünün minimum enerji tüketimi ile çalışmasını amaçlamıştır. Bu nedenle faaliyette bulunduğu her yılda enerji tüketimini giderek azaltmayı hedeflemiştir. Bu amaç doğrultusunda 2020 yılından 2023 yılına kadarki süreçte enerji tüketimi giderek azalmıştır. Firmanın enerji tüketimi 2020 yılında 118 MWh iken 2021 yılında 103 MWh, 2022 yılında 107 MWh olurken 2023 yılında 101 MWh olmuştur.

Firmanın enerji verimliliği çalışmalarının yanı sıra su tasarrufu içinde projeleri yer almaktadır. Firma elektronik cihazların minimum su tüketimi sağlayarak çalışmasını amaçlamıştır. Su kullanım miktarı 2020 yılında 541

metreküp iken 2021 yılında 402 metreküp, 2022 yılında 401 metreküp olurken 2023 yılında 346 metreküp kadar düşmüştür. Firmanın su kullanım yoğunluğunu %80 oranında düşürdüğü görülmektedir.

SONUÇ

Günümüzde sürdürülebilirlik raporlarının önemi giderek artmaktadır. Küresel pazarda firmaların rekabet edebilmeleri ve performanslarını ölçebilmeleri için faaliyet raporları büyük önem arz etmektedir. İşletmelerin faaliyetlerindeki etkinliği ve verimliliği ölçebilmeleri, faaliyette buldukları pazardaki rollerini görebilmeleri için sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanması ve yayınlanması gerekli bir unsurdur. Aynı zamanda işletmeler hakkında bilgi sahibi olmak isteyen kişi veya kurumlar sürdürülebilirlik raporları yardımıyla doğru kararlar alabilmektedir.

İşletmeler faaliyette buldukları yıl itibariyle ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarını gösteren raporlarını hazırlamakta ve bunu ilgililere fayda sağlaması bakımından yayınlamaktadır. İşletmelerin bu raporları hazırlama ve yayınlama gibi bir zorunluluğu bulunmamaktadır. Fakat söz konusu raporların hazırlanması ve yayınlanması işletme ve paydaşlar açısından fayda sağlamaktadır.

Çalışmada Vestel A.Ş.'ye ait 2020, 2021, 2022 ve 2023 yıllarında yayınlanmış olan sürdürülebilirlik raporları incelenmiş ve firmanın sürdürülebilirlik performansı ortaya çıkartılmıştır. Çalışmada ilgili kişi ve kurumlara bilgi verilmek amaçlanmıştır. Firmaya ait sürdürülebilirlik raporlarındaki ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlarla ilgili göstergeler içerik analizi yapılarak değerlendirilip yorumlanmıştır.

Firmanın 4 yıla ait sürdürülebilirlik raporları sonucunda GRI endeksinde yer alan unsurlara en fazla 2020 yılında değinildiği görülmektedir. Bu unsurlara en az değinildiği yıl ise 2023 yılıdır. Vestel firmasının 2023 yılında yayınlamış olduğu raporunda diğer yıllara kıyasla ekonomik göstergelerin daha iyi olduğu belirlenmiştir. Firmanın brüt satış miktarında ve net kârlılık oranlarında belirlenen hedeflere ulaşıldığı görülmektedir.

2023 yılında diğer yıllara göre firmanın enerji tüketimi, su kullanımı ve sera gazı kullanımında azalma meydana geldiği belirtilmiştir. Çünkü firmanın geleceğe yönelik enerji, su ve sera gazı kullanımını azaltmak için birçok projesi yer almaktadır. Bu nedenle bu projelerini gerçekleştirmek için yapmış olduğu çalışmaların olumlu etkilerini verilerinde yansıtmıştır. Bu durum firmanın çevresel olarak duyarlı bir yaklaşım gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Firma yayınlamış olduğu sürdürülebilirlik raporlarında genel olarak ekonomik, sosyal ve çevresel unsurların birçoğuna yer vermiştir. Bu durum sürdürülebilirlik raporlarına verdiği önemi göstermektedir. Aynı zamanda tüm raporlarında kadın haklarına, kadın ve erkek eşitliğine değiniyor olması cinsiyet eşitliğine vermiş olduğu değeri yansıtmaktadır. Firmaların her yıl sürdürülebilirlik raporlarını hazırlama gibi bir zorunluluğu bulunmadığı halde Vestel firmasının her yıl belirli bir maliyete katlanarak bu raporları hazırlayıp yayınlaması sürdürülebilirliğe vermiş olduğu önemi göstermektedir.

Firmanın sürdürülebilirlik raporlarının hazırlanmasındaki maliyet miktarını azaltmak için firma içerisinde hızlı ve etkin bir bilgi akış sistemi kurması firmaya avantaj sağlayacaktır. Aynı zamanda firmaların bu raporları hazırlarken içeriğinde ne olması gerektiğine dair onları bilgilendirmek için seminerler düzenlenmeli veya makale çalışmaları yardımıyla ilgili firmalar bilgilendirilmelidir.

Kaynakça

- Agudelo, M. A. L., Jóhannsdóttir, L. ve Davídsdóttir, B. (2019). A Literature Review of the History and Evolution of Corporate Social Responsibility. *International Journal of Corporate Social Responsibility*, 4(1).
- Akarçay, Ç. (2014). Sürdürülebilirlik Muhasebesi Standartları Kurulu, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi, 11(42).
- Aksoy, F. (2019). İşletmelerde Sürdürülebilirlik Raporlama Çerçevesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 21(2).
- Altınay, A. (2016). Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 25.
- Baumgartner, R. J. ve Ebner, D. (2010). Corporate Sustainability Strategies: Sustainability Profiles and Maturity Levels. *Sustainable Development*, 18(2).
- Başar, B. ve Başar, M. (2006). Sosyal Sorumluluk Raporlaması ve Türkiye'deki Durumu, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2).
- Bitik, Ö. (2018). *Sürdürülebilirlik kavramına kısa bir giriş*, Erişim Tarihi: (12.10.2024), <https://www.yesilist.com/sur101-surdurulebilirlik-kavramina-kisa-bir-giris/>.
- Eşkin, P. (2019). *Sürdürülebilirlik nedir*, Erişim Tarihi:(12.10.2024), <http://eko-lojist.net/surdurulebilirlik-nedir/>.
- Godard, O.(2010). The Economic Enterprise for Sustainable Development: Challenges and Environmental Policies. *French Notebooks*, No. (306).
- Hernadi, H.B. (2012). Green Accounting forCorporateSustainability. *Club of Economics in Miskolc TMP*. 8 (2).
- Herzig, C. And Schaltegger, S. (2006). ReportingExternal Accounting Frameworksand Benchmarking: CorporateSustainabilityReporting. An Overview. *Sustainability Accounting andReporting*. (Ed: S. Schaltegger, M. Bennetand R. Burrit). Netherlands, Dordrecht: Springer.
- Karadeniz, E. ve Urpak, B. (2020). Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksinde Sürekli Olarak Yer Alan Şirketlerin Sürdürülebilirlik Faaliyetlerinin Analizi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 13(3).
- Kotler, P. ve Lee, N. (2008). *Corporate Social Responsibility: Doing The Most Good for Your Company and Your Cause*. John Wiley & Sons.
- Lamberton, G. (2005). Sustainability Accounting- a BriefHistoryandConceptual Framework. *Accounting Forum*. 29(1).
- Marrewijk, M.V. ve Werre, M. (2003). MultipleLevels of CorporateSustainability, *Journal of Business Ethics*, 44.

- Moldan, B., Janoušková, S. ve Hák, T. (2012). How to Understand and Measure Environmental Sustainability: Indicators and Targets. *Ecological Indicators*, 17.
- Rodriguez, S. I., Roman, M. S., Sturhahn, S. C. ve Terry, E. H. (2002). Sustainability assessment and reporting for the University of Michigan's Ann Arbor Campus. Center for Sustainable Systems, Report No. CSS02-04. University of Michigan, Ann Arbor, Michigan.
- Saban, M., Küçükler, H. ve Küçükler, M. (2017). Kurumsal Sürdürülebilirlik İle İlgili Raporlama Çerçevesi ve Sürdürülebilirlik Raporlamada Muhasebenin Rolü. *İşletme Bilimi Dergisi*, 5(1).
- Salvioni, D., Gennari, F. ve Bosetti, L. (2016). Sustainability and Convergence: The Future of Corporate Governance Systems?. *Sustainability*, 8(11).
- Schaltegger, S. ve Burrit R. L. (2010). Sustainability Accounting for Companies: Catchphrase or Decision Support for Business Leaders?. *Journal of World Business*, (45).
- Schaltegger, S., Beckmann, M., ve Hansen, E. G. (2013). Transdisciplinarity in Corporate Sustainability: Mapping the Field. *Business Strategy and the Environment*, 22(4).
- Şahin, Z. ve Çankaya, E. (2018). Kobi'lerde Sürdürülebilirlik Raporlaması ve Türkiye Örneği, *Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*.
- Tüm, K. (2014). Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Muhasebeye Yansımaları: Sürdürülebilirlik Muhasebesi, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1).
- Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, (2024). *Sürdürülebilir kalkınma hakkında temel bilgiler*. Erişim Tarihi: (14.10.2024) <http://www.surdurulebilirlikkalkinma.gov.tr/temel-tanimlar/>.
- Vestel Yatırım İlişkileri, (2024). *Yıllık faaliyet raporları*, Erişim Tarihi: (16.10.2024), <https://www.vestelyatirimciiliskileri.com/finansal-bilgiler/yillik-faaliyet-raporlari.aspx>.
- Yanık, S. ve Türker, İ. (2012). Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlanmasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama). *Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, İstanbul Üniversitesi, No:47.

